

Comunicació

Límits constitucionals a un hipotètic sistema de finançament singular de Catalunya com el del concert basc o el de l'acord PSC-ERC.

Carles Viver i Pl-Sunyer

Dedico aquesta modesta comunicació a l'acadèmic, i amic, Josep Delfí Guardia i Canela, excel·lent persona, gran jurista, apassionat defensor de l'Acadèmia, i amic generós, amb motiu del cinquantesim aniversari del seu ingrés a l'Acadèmia de Jurisprudència i legislació de Catalunya

Paraules clau

Sistema de finançament de les comunitats autònomes. Sistema de finançament singular de la Generalitat de Catalunya. Límits constitucionals a un sistema de finançament singular de Catalunya.

Resum

S'analitzen els problemes de constitucionalitat d'un hipotètic sistema de finançament singular per a Catalunya de contingut similar al del concert basc o al de l'acord PSC-ERC. Es conclou: que ni la Constitució ni el dret de la UE s'oposen a un sistema singular per Catalunya diferent del sistema de règim comú; que aquest sistema, des del punt de vista constitucional, podria tenir un contingut com el del concert o el de l'acord; que correspondria a la decisió jurídicament lliure i unilateral del legislador estatal l'establiment del sistema singular; que un cop establert el sistema singular, la Constitució permet que el legislador el doti de mecanismes bilaterals i de codecisió similars als del concert o l'acord.

Key words

Financing system of the autonomous communities. Singular financing system for Catalonia. Constitutional limits to a singular financing system for Catalonia.

Summary

The constitutional issues of a hypothetical singular financing system for Catalonia with content similar to that of the Basque financing System is analyzed. It is concluded that: neither the Constitution nor UE law oppose a singular system for Catalonia that is different from the common system; that this system, from a constitutional point of view, could have content similar to that of the Basque System; and that the establishment of such a singular system would fall under the legally free and unilateral decision of the national legislator.

Sumari

1.Context

2.Conclusions avançades

3.Fonamentació jurídica de les conclusions

3.1.Límits constitucionals a l'establiment d'un sistema singular diferenciat del règim comú vigent

3.2.Límits constitucionals al contingut del sistema singular

3.3.Límits al pacte bilateral. El legislador estatal com a únic competent per establir el règim singular i per habilitar la possibilitat que un pacte bilateral Estat-Generalitat reguli els elements essencials d'aquest règim.

3.4.Límits imposats pel dret, originari i derivat, de la Unió Europea.

1. Context

Aquesta comunicació té el seu origen en una compareixença davant la Comissió d'Economia i Finances del Parlament de Catalunya el març d'enguany. La Comissió va requerir la meua opinió com a jurista constitucionalista sobre els problemes de constitucionalitat que podria plantejar l'establiment d'un sistema de finançament singular per a Catalunya diferenciat del de règim comú.

La Comissió té sobre la taula la proposta acordada entre el Partit Socialista de Catalunya i Esquerra Republicana de Catalunya que es basa en l'establiment d'un sistema de finançament singular per a Catalunya caracteritzat per fonamentar-se en un pacte bilateral entre l'Estat i la Generalitat, per l'atribució a aquesta última de la recaptació i gestió de tots els tributs suportats a Catalunya, per un augment significatiu de la capacitat normativa de la Generalitat sobre aquests tributs, l'assumpció de tots els rendiments, la gestió a través de l'Agència Tributària de Catalunya i l'aportació de la Generalitat a la Hisenda de l'Estat pel cost dels serveis prestats a Catalunya i per a l'exercici de les funcions estatals de garantia de la cohesió i l'equilibri entre CCAA.

Junts proposa l'establiment d'un sistema com el del Concert com el basc

(caracteritzat també pel pacte bilateral i l'alt grau de autogovern tributari i financer).

El PP afirma la inconstitucionalitat d'establir un sistema singular per a Catalunya diferenciat del règim de finançament comú, aposta per la multilateralitat, accepta la possibilitat de reconèixer certes especificitats, i s'oposa al "fraccionament" de l'Agència Tributària de l'Estat.

A banda d'aquests tres plantejaments, que tenen encara un nivell de concreció escàs, han anat apareixent d'altres, com p.e. el del Cercle d'Economia, que s'autoqualifica de model federal¹.

¹ "L'opinió del Cercle. La reforma del sistema de finançament: una oportunitat social, econòmica i política", 13 de març de 2025.

En la comunicació em centro en l'anàlisi dels problemes de constitucionalitat que podria platejar un hipotètic sistema singular per a Catalunya com el del concert o el de l'acord PSC-ERC. Era el nucli del requeriment que em va fer la Comissió i són els sistemes que en hipòtesi poden platejar més dubtes de constitucionalitat. En tot cas les conclusions són en gran mesura extrapolables a d'altres sistemes singulars o no i dotats de nivells d'autogovern i bilateralitat tributària i financera inferiors.

La perspectiva d'anàlisi es exclusivament la del de dret constitucional. No entro en anàlisis ni en valoracions d'oportunitat des de la perspectiva tributària, financera, política o econòmica. No analitzo les possibles repercussions econòmiques o polítiques dels sistemes de finançament proposats, a no ser que suscitin problemes de constitucionalitat. No analitzo, p.e., les conseqüències econòmiques o polítiques d'un hipotètic "fraccionament" de l'Agència Tributària de l'Estat; ni les repercussions econòmiques d'un sistema de finançament singular per Catalunya sobre les comunitats autònomes de règim comú.

Plantejada així la qüestió, són **quatre les incògnites principals** que des del punt de vista estrictament jurídic-constitucional cal aclarir: permet la Constitució que la Generalitat de Catalunya disposi d'un sistema de finançament singular o existeix una reserva constitucional de sistemes de finançament singulars a favor exclusivament del País Basc i Navarra?; quins són els límits constitucionals que hauria de respectar un hipotètic sistema de finançament singular com el del concert basc o com el del acord PSC-Esquerra?; quins són els instruments jurídics que cal emprar per establir i regular el sistema de finançament singular: pot sorgir d'un pacte bilateral Estat-Generalitat?; i, finalment, quins límits imposa el dret de la Unió Europea?.

2. Conclusions avançades

Començo pel final, per les conclusions, que immediatament intentaré justificar jurídicament. Són tres i, a reserva de les matisacions que aniré fent, es poden sintetitzar així:

Primera: ni la Constitució Espanyola, ni la jurisprudència del Tribunal Constitucional ni el dret de la Unió Europea s'oposen a que el legislador competent estableixi un sistema de finançament singular per a la Generalitat de Catalunya diferent del vigent sistema de finançament del règim comú.

Certament el terme "singular" es pot entendre de maneres diverses. En dret comparat es troben tota mena de models de finançaments singulars o asimètrics dels ens territorials subestats o subcentrals. Des de simples especificitats competencials dins de règims de finançament comuns, fins a sistemes tributaris i financers completament diferenciats del model comú en tots o quasi tots els elements essencials.

En la meua opinió, des del punt de vista constitucional, la Generalitat pot tenir qualsevol dels sistemes de finançament singulars, amb qualsevol grau o intensitat de singularitat, tant dins com fora del sistema de finançament comú, sempre naturalment que respecti els límits materials establerts a la Constitució.

En tot cas, cal notar que l'establiment d'un sistema singular per a una comunitat autònoma no exclou, des de la perspectiva jurídica, la possibilitat que d'altres comunitats autònomes puguin adoptar sistemes singulars dotats de característiques similars.

Segona conclusió: els límits materials o de contingut que imposa la Constitució, i els del dret originari i derivat de la Unió Europea, són pocs i molt oberts o indeterminats. La regulació del sistema de finançament està amplíssimament desconstitucionalitzada. Això, i els criteris hermenèutics que cal emprar a la hora de concretar l'abast d'aquests límits, permet defensar que hi ha bons arguments jurídics per sostenir que dins del marc de la Constitució i del dret europeu hi caben sistemes de finançament singular de contingut com que el del concert basc o com de l'acord.

I tercera conclusió: tal i com han interpretat la Constitució el legislador estatal i el TC, la competència per establir i derogar d'un sistema de finançament singular per a Catalunya és competència exclusiva del legislador estatal. L'establiment i derogació correspon a la decisió jurídicament lliure i unilateral, és a dir, a la decisió jurídicament sobirana de les Corts Generals.

Això vol dir que el fonament jurídic i les garanties d'un hipotètic sistema de finançament singular per a Catalunya tindria un rang legal, no constitucional. Podria ser derogat unilateralment pel legislador estatal.

En aquest aspecte el sistema singular de la Generalitat divergiria jurídicament del concert basc, i matisaria alguna de les afirmacions de l'acord PSC-ERC que al·ludeixen al "pacte bilateral" i a la "sobirania financera" com a fonament del model que proposen.

Tanmateix, és important destacar que la Constitució no impedeix que el legislador estatal, un cop establert o declarat que la Generalitat gaudeix d'un sistema singular, decideixi remetre o habilitar a una llei paccionada Estat-Generalitat la regulació d'aspectes fonamentals del sistema de finançament singular de Catalunya, introduint així elements que poden ser molt rellevants de pacte bilateral. P.e. establint organismes de participació en l'exercici de competències estatals que afectin competències de la Generalitat o procediments de codecisió o pacte bilateral similars als del concert o als de l'acord.

3.Fonamentació jurídica de les conclusions

La justificació jurídica d'aquestes conclusions la baso en els següents arguments:

3.1.Límits constitucionals a l'establiment d'un sistema singular diferenciat del règim comú vigent

La constitucionalitat de la possibilitat d'establir un sistema de finançament singular per a Catalunya diferent del actual de règim comú la recolzo en quatre fets:

Primer: la Constitució **no preveu expressament un règim de finançament únic i general o comú per a totes les CCAA** que no es poden acollir a la disposició addicional primera de la Constitució, és a dir, per a totes les que no són el País Basc o Navarra.

Segon fet, la Constitució **no prohibeix de manera explícita la diversitat de sistemes de finançament.**

Tercer, la Constitució no conté cap principi ni regla concreta que impedeixi al legislador competent establir un sistema de finançament singular per una CA. dotat de **rang i garantia legals**. Es a dir, modificable pel legislador.

I quart, si es té en compte que en els estats liberals i democràtics de dret les constitucions s'han de concebre com a marcs en els que hi caben totes les opcions polítiques que no s'oposin obertament als valors, principis i regles constitucionals, hi ha bons arguments jurídics per concloure que el legislador competent **no necessita una habilitació expressa de la Constitució per establir un règim singular per una CA**, a condició naturalment que el seu contingut respecti els referits valors, principis i regles constitucionals.

En suma, que el legislador estatal i el TC hagin establert de manera discutida però irreversible, que només el País Basc i Navarra poden tenir un sistema singular basat en la Constitució, no significa, en bona lògica jurídica, que la Constitució, que la Constitució prohibeixi que els altres CCAA no puguin tenir un sistema singular establert en una llei, és a dir, un sistema singular que tingui un fonament jurídic i una garantia de rang legal i no constitucional. De la conclusió que només el País Basc i Navarra es poden acollir a la disposició addicional primera no s'infereix lògicament una reserva a favor de la Constitució per establir règims de finançament singulars, ni s'infereix que només el legislador constitucional pugui establir règims singulars.

De fet, dins del règim comú sempre han conviscut i conviuen sistemes amb especificitats importants adoptats pel legislador estatal tot i que lla Constitució només preveu un règim especial dins del règim comú, és el cas del Arxipèlag Canari. Es pot recordar com exemple de convivència de règims de finançament diversos el que es va produir quan Andalusia, Castella-La Mancha i Extremadura durant un temps van optar per mantenir un sistema de finançament dotat de

diferències importants respecte del de la resta de CCAA. Hi ha diverses sentències del TC, que se citen en l'Informe de l'Institut d'Estudis de l'Autogovern al que em remeto al final d'aquest text, que reconeixen la possibilitat d'establir legalment dins del règim comú especificitats rellevants sense necessitat d'habilitació constitucional prèvia. N'hi ha prou amb la voluntat política del legislador. Únicament per evitar incórrer en arbitrarietat, podria ser exigible que el tractament singular respongués a característiques econòmiques, socials o polítiques específiques de la CA que pretén el sistema singular.

3.2. Límits al contingut material del sistema singular

En relació amb els límits constitucionals materials, per fonamentar la conclusió que el legislador estatal té un amplíssim marge per configurar un sistema singular, i que dins d'aquest marge hi caben sistemes de contingut igual al del concert basc i el de l'acord, basta tenir en compte les característiques comunes dels cinc principis i regles constitucionals que conformen aquest límits, i el criteri hermenèutic que cal aplicar a l'hora de precisar el seu contingut.

Els límits constitucionals són els que deriven de: el principi de solidaritat (art. 156.1 CE), la prohibició de privilegis econòmics i socials, (art. 138.2), la igualtat de drets i deures de tots els ciutadans (art.139.1), la potestat originària de l'Estat d'establir tributs (art.133.1), i l'existència d'un marc general del sistema tributari i de mecanismes de col·laboració entre CCAA i entre aquestes i l'Estat.

Els dos darrers límits, el "marc general" i els mecanismes de col·laboració, els ha deduït el legislador i el TC interpretant de manera amplia tres regles constitucionals que cal tenir en compte: l'abast de la competència de l'Estat sobre Hisenda General (art. 149.1.14), la potestat originària de crear tributs i la facultat del legislador estatal d'establir mitjançant una llei orgànica formes de col·laboració entre CCAA i l'Estat (art. 157. 3).

La característica comuna d'aquests principis i regles és la notable obertura o indeterminació del seu contingut. Una indeterminació que, d'una banda, obre un ampli marge de lliure configuració al legislador a l'hora de concretar l'abast de les principis i regles indeterminats, i,

d'altra banda, com veurem, permet concloure que un finançament singular per a Catalunya com el del País Basc no vulneraria els esmentats principis i regles constitucionals. Així ho mostra de manera clara el fet que el legislador estatal i el TC no han qüestionat la constitucionalitat del concert basc, i cal tenir present, tot i que sovint sembla oblidar-se, que el sistema de finançament del País Basc i de Navarra pel que fa a la seva interpretació, aplicació i actualització estan sotmesos a la Constitució i al TC. La disposició addicional primera de la Constitució "empara i respecta" els règims forals però la seva interpretació, aplicació i actualització s'ha de dur a terme "dins del marc de la Constitució i dels Estatuts d'Autonomia", diu la mateixa disposició.

Vegem-ho amb una mica més de deteniment tot analitzant, ni que sigui de manera esquemàtica, el contingut dels principis i regles constitucionals esmentats.

Pel que fa al **principi de solidaritat** en l'àmbit del finançament, la Constitució es limita a exigir, sense més precisió, que l'autonomia financera de les CCAA i l'exercici de les seves competències s'ha de produir d'acord amb el principi de solidaritat (art.156). És clar que aquest objectiu es pot assolir mitjançant sistemes de finançament i procediments o mecanismes d'anivellament i solidaritat molt variats, i que entre aquests sistemes i procediments hi ha els previstos en el concert basc i el previst a l'acord PSC-ERC.

De fet en el cas del País Basc tant l'Estatut d'Autonomia (art. 41), com en la Llei del Concert (art. 2) estableixen el principi de solidaritat com un dels principis generals del sistema de concert. Es remeten de manera explícita als arts 138 i 156 de la Constitució i als arts. 52 de la Llei del Concert i 4 de la Llei del "cupo" que preveuen l'aportació del cupo als Fons de Compensació Interterritorials.

Per la seva banda l'acord PSC-ERC especifica els dos fons, el de solidaritat i el d'anivellament, als quals la Generalitat faria les aportacions corresponents en cas d'establir-se el sistema de finançament singular que es proposa.

Cal afegir que no conculcaria el principi de solidaritat l'establiment de topalls, condicions raonables i proporcionades o principis com el d'ordinalitat. Així ho va reconèixer la STC 31/2010 tot i que va precisar

que el seu establiment corresponia a una llei “unilateral” de l’Estat, no a l’Estatut d’Autonomia de Catalunya paccionat (f.j 131 i 134).

En suma, es pot concloure que un futur sistema de finançament singular per a la Generalitat com el del concert o com el de l’acord no vulneraria *per se* el principi de solidaritat.

Cosa semblant es pot dir respecte de la **prohibició de privilegis econòmics i socials**. Per tal que es pogués considerar que un sistema de finançament introdueix privilegis vetats constitucionalment caldria que impedís, jurídicament o fàcticament, que altres CCAA amb característiques similars poguessin accedir a un sistema de finançament de les mateixes característiques. Així ho va declarar el TC a la sentència 31/2010 en la qual s’afirma que la prohibició de privilegis de l’art. 138.2 de la CE no imposa una homogeneïtat absoluta, sinó que el que proscriu són diferències que no tinguin una justificació objectiva raonable i comportin beneficis que altres CCAA en les mateixes circumstàncies no podrien obtenir. La Sentència va concloure que l’Estatut de Catalunya de 2006 no vulnerava aquest principi. Tampoc ho fa el sistema de concert ni ho faria un sistema inspirat en l’acord PSCERC.

Pel que fa a la **igualtat de drets i deures de l’art. 139 CE**, cal tenir en compte d’entrada que els drets i deures que han de tenir un contingut i un abast uniforme en tot el territori estatal són els drets fonamentals. En relació amb la resta de drets i deures les posicions jurídiques dels ciutadans poden ser diverses en funció de la Comunitat Autònoma a que pertanyin. Aquesta és una característica consubstancial als règims políticament descentralitzats, com és el cas de l’establert a la CE. Pràcticament tots els Estatuts d’Autonomia han incorporat drets i deures. El TC a la STC 31/2006 va reconèixer la constitucionalitat d’aquest drets autonòmics. Aquesta conclusió és en principi perfectament aplicable als drets i deures específics que pugui establir un sistema de finançament singular de Catalunya que tingui un contingut igual o similar al del concert o al genèricament contingut en l’acord reiteradament esmentat.

Finalment, no existeix cap motiu que impedeixi a priori que un sistema de finançament singular per a Catalunya com el del País Basc o com el del acord PSCERC respecti l’exigència constitucional de respectar el **marc general tributari i els mecanismes de col·laboració entre**

les CCAA i entre aquestes i l'Estat. Que el compliment d'aquesta obligació constitucional es perfectament assolible mitjançant sistemes de finançament singulars com els del País Basc o els de l'acord es fa palès en el fet que tant l'Estatut d'Autonomia del País Basc com la llei de concert estableixen que el règim tributari dels Territoris Històrics atindrà a l'estructura general impositiva de l'Estat i a les normes que per a la coordinació, l'harmonització fiscal i la col·laboració amb l'Estat "es contenen en el propi Concert" (art. 41,2.a de l'Estatut). En la Llei estatal 12/2002 que aprova el Concert Econòmic de la CA del País Basc s'hi afegeix el respecte del principi de coordinació. L'aplicació d'aquestes lleis no ha generat controvèrsies que posin en crisi l'exigència de respectar el marc general tributari i els mecanismes de col·laboració entre l'Estat i la Comunitat Autònoma.

L'acord PSC-ERC no conté cap previsió que s'oposi a l'existència d'un marc general tributari i de mecanismes de col·laboració i coordinació com els existents a l'actualitat o els que es puguin crear en el futur.

En definitiva, es pot discutir l'eficàcia, la conveniència i fins i tot la viabilitat econòmica o política d'establir a Catalunya un model de finançament com el basc o amb l'alt grau d'autonomia tributària i financera com el que proposa l'acord PSCERC. Tanmateix, des del meu punt de vista, no hi ha bons arguments jurídics per defensar que un model de finançament com el basc o el de acord PSC-ERC vulneren els principis i regles constitucionals aplicables als sistemes de finançament de les Comunitats Autònomes.

3.3. Límits al pacte bilateral Estat-Generalitat. El legislador estatal com a únic competent per establir un sistema singular de finançament, i per habilitar a una llei pactada bilateralment la regulació d'elements essencials d'aquest sistema.

La conclusió que l'establiment d'un sistema de finançament singular per a Catalunya correspon a la decisió exclusiva, unilateral i jurídicament lliure del legislador estatal, la fonamento en dos fets.

En primer lloc al fet que, tal i com ha interpretat la disposició addicional primera de la Constitució el legislador estatal i el TC, la

Generalitat, a diferència del País Basc i Navarra, no pot al·legar un dret històric per fonamentar un pacte Estat-Generalitat l'establiment d'un sistema singular per a Catalunya.

I en segon lloc, és constitucionalment necessària la decisió unilateral i jurídicament lliure del legislador estatal atès que el règim de finançament comú que actualment regeix el sistema de finançament de la Generalitat atribueix a l'Estat en exclusiva unes amplíssimes competències sobre el sistema de finançament avui aplicat a Catalunya que fan que, a manca d'una habilitació constitucional expressa, només el legislador estatal sigui competent per convertir d'aquestes competències exclusives en competències que admetin elements bilaterals i paccionats similars als del concert o de l'acord.

De fet, l'exigència d'una regulació estatal unilateral per regular els elements essencials del sistema de finançament de les CCAA de règim comú la estableix el legislador estatal de la Lofca i l'emfasitza el TC en la STC 31/2010 en proclamar l'existència d'una mena de reserva de llei orgànica estatal "unilateral" específica a favor de la Lofca, i vetar per "bilateral i paccionat" l'Estatut d'Autonomia com a instrument legislatiu per a regular aquestes qüestions.

Aquests dos fets, que responen a una interpretació de la Constitució, certament discutida però consolidada i difícilment reversible, porten a concloure que la decisió de crear un sistema de finançament singular, diferenciat del règim comú i dotat de característiques bilaterals i paccionades, jurídicament, només pot ser fruit d'una autolimitació, jurídicament lliure, i unilateral del legislador estatal.

Pel que fa a la conclusió que, un cop declarat que Catalunya disposa d'un sistema de finançament singular, el legislador estatal podria habilitar a una llei paccionada amb la Generalitat la regulació d'elements essencials del sistema de finançament singular, ho fonamentem jurídicament en el fet que, segons el meu parer, no hi ha cap principi ni regla constitucional que limiti la llibertat d'aquest legislador estatal per remetre a una llei paccionada amb la Generalitat la regulació dels trets essencials del nou sistema de finançament singular, com ara les competències tributàries i financeres de la Generalitat i les relacions amb l'Estat en aquests àmbits, tot establint

organismes i procediments de participació en l'exercici de competències estatals que afectin competències de la Generalitat i procediments de codecisió o pacte bilateral similars als del concert o als de l'acord. No hi ha cap regla o principi constitucional que impedeix aquesta lliure i reversible autolimitació per part del legislador estatal.

De fet, això és el que fa la Lofca des de 1980: després de regular els elements essencials del sistema de finançament de les CCAA de règim comú, en les disposicions addicionals, exclou de la seva regulació el País Basc i Navarra i remet la regulació del sistema de finançament a la Constitució i a l'Estatut d'Autonomia i aquest, com he dit, remet la concreció de la regulació a la llei del concert i a la llei del "cupó". Són tres lleis caracteritzades per la bilateralitat i l'alt grau de codecisió i autogovern tributari i financer.

En el cas de Catalunya, atès que el fonament jurídic del sistema del finançament singular no seria constitucional sinó legal, seria el mateix legislador estatal, el de la Lofca, el que podria, sense cap impediment constitucional, remetre la regulació sistema de finançament de la Generalitat a una llei ordinària paccionada amb la Generalitat.

Naturalment el nivell de bilateralitat i de pacte podria tenir diferents graus d'intensitat. Per exemple, determinades matèries podrien reservar-se a la regulació unilateral de l'estat amb mecanismes de participació autonòmica dotats d'efectes no vinculants. Tanmateix, per poder afirmar que el sistema català és similar al del concert o al de l'acord, els mecanismes paccionats i bilaterals s'haurien d'aplicar a la majoria dels elements més essencials del sistema de finançament singular.

3.4. Límits imposats pel dret, originari i derivat, de la Unió Europea

Finalment, en relació amb el dret originari de la UE, un sistema de finançament singular de Catalunya hauria de respectar els principis essencials de la Unió. Concretament, els de lliure circulació de mercaderies, lliure competència, unió econòmica i estabilitat pressupostaria. Aquests principis es concreten en una dotzena d'articles del Tractat de Funcionament de la Unió (arts. 28, 30, 34, 35,

56, 107, 1, 110, 111, 112 i 126). Que un sistema singular per Catalunya com el del concert o l'acord no entraria en conflicte amb aquests principis i regles del Dret originari ho demostra l'existència i l'aplicació indiscutida del concert basc i el conveni navarrès des de fa dècades.

Pel que fa al dret derivat són dos els límits que hauria de respectar el nou sistema de finançament singular. Primer, la prohibició d'assumir potestats normatives en impostos que hagin sigut objecte de disposicions harmonitzades de la UE. Això és així, ja que aquestes potestats normatives el dret europeu les reserva als estats membres tot exclouent els ens descentralitzats. El segon límit és la prohibició d'adoptar mesures que es consideren "ajuts estatals contraris a la lliure competència". Cap d'aquests límits s'oposa *per se* a un sistema singular que tingui un contingut com el del concert o com el del acord.

Per completar i matisar el que queda escrit em remeto a dos Informes de l'Institut d'Estudis de l'Autogovern. El primer de 2011 publicat amb el títol de "Informe sobre l'aplicació a Catalunya d'un model de finançament basat en el concert econòmic". El mateix Institut l'ha l'actualitzat i completat l'any 2024².

Barcelona, 12 Maig 2025

² L'Informe de 2011 es va publicar en el llibre "tres informes de l'Institut d'Estudis Autònomic", Ed. IEA, Barcelona, 2013. El de març de 2004 es va incloure en el document "Finançament singular. Proposta de finançament just per a Catalunya" del Departament d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya.